

การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วม พัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

เอมอร แสนภูวา^๑

บทคัดย่อ

การวิจัย พบว่า บริบทกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงมีการอพยพอยู่อาศัยที่บ้านกันทรอมใต้ประมาณ 80 ปี เมื่อ พ.ศ. 2516 มีการตื่นตัวในด้านความคิดการต่อสู้ทางชนชั้น พ.ศ. 2519 ภาครัฐใช้ระบอบเผด็จการ จับกุมและคุมขังประชาชนและมีการต่อสู้ทางชนชั้นอย่างรุนแรง เรียกตนเองว่า “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ประชาชนในพื้นที่เกิดการตื่นตัวหนีเข้าป่าจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2523 รัฐบาลมีนโยบาย 66/2523 ให้วางอาวุธเพื่อเข้าร่วมในการพัฒนาประเทศชาติ โดยรัฐบาลตั้งชื่อกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผ.ร.ท.)” ตามนโยบาย 66/2523 ในสมัย พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในกลุ่มดังกล่าวพบ ปัญหา 4 ประเด็น ได้แก่ ที่ดิน หนี้สิน พืชผลเกษตรราคาตกต่ำ และคนว่างงาน และความต้องการ ได้แก่ ประกันราคายางและข้าว ช่วยเหลือจัดการน้ำ และอบรมเยาวชน แนวทางการพัฒนา ได้แก่ อบรมอาชีพและวิธีการลดหนี้สิน รวมกลุ่มจำหน่ายผลผลิตการเกษตร ปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินและขาย จัดพื้นที่ทำกิน จัดสวัสดิการสินค้าราคาต้นทุน ส่งเสริมปลูกพืชหมุนเวียน ส่งเสริมความรักในครอบครัว และส่งเสริมเยาวชนศึกษาต่อ และกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนมี 3 แนวคิด การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน 6 ประเด็น ได้แก่ ความรู้ การประกอบอาชีพ สร้างความเท่าเทียม การสื่อสาร การรวมกลุ่มที่เกิดจากความต้องการ และให้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา

คำสำคัญ: การพัฒนา, กระบวนการมีส่วนร่วม, กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง, ชุมชนตามแนวชายแดน, ความเหลื่อมล้ำ, ชุมชนเป็นฐาน

^๑ รองศาสตราจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ Email: emonsskru@hotmail.com
วันที่รับบทความ: 5 กรกฎาคม 2564 วันที่แก้ไขบทความ: 18 ตุลาคม 2564 และวันตอบรับบทความ: 25 ตุลาคม 2564

Development of community participation process of partners group involved with community security along border in Sisaket Province to decrease an inequity by community-based

Emon Sanephuwa^a

Abstract

The findings of this research found that the context of the developing partners group of community security migrated to live at Ban Kantrom Tai about 80 years. In 1973, there was an idea awareness in struggling between classes until 1976. The government used dictatorship to cruelly arrest and detain the people. This incident was called "Communist Party of Thailand" The villagers had already been alerted, so they fought with the government. In 1980, the government launched 66/2523 policy to stop fighting and develop the nation. In addition, the government named the group "The Group of developing partners of Thailand" conforming to 66/2523 in the period of General Prem Tinsulanonda as a Prime Minister. Regarding the problems, they were divided into 4 aspects: farmlands, debt, low price of agricultural products and unemployment. On the needs aspect, they consisted of insurance of higher price of rubber and rice, water system management and youth training. Furthermore, the development guidelines were training on jobs and debt reduction methods, grouping agriculturists to sell agricultural products, farming for living and sale, providing farmlands, providing welfare of cost price products, promoting suitable crop rotation, promoting love in the family and encouraging youth to continue higher education. Finally, the three concepts of community participation process and six aspects on processes to develop community participation consisted of knowledge, jobs, equality creation, communication, grouping based on needs and providing community as a base for development.

Keywords: Development, Participation Process, Developing Partners Group, Community Security Along Border, An Inequity, Community-Based Approach.

^a Associate Professor, Faculty of Humanities and Social Sciences, Sisaket Rajabhat University Email: emonsskru@hotmail.com
Received: 5 July 2021, *Revised:* 18 October 2021, *Accepted:* 25 October 2021

1. บทนำ

ประเทศพัฒนาได้ต้องเริ่มจากการพัฒนาชุมชน ชุมชนจึงเป็นรากฐานที่สำคัญเมื่อชุมชนเข้มแข็ง หมายถึงสมาชิกในชุมชนเกิดความเข้มแข็งเช่นเดียวกัน การพัฒนาชุมชนที่จะทำให้เกิดความยั่งยืนจึงมีหลายมิติ ประกอบด้วย มิติสังคมวัฒนธรรม มิติการเมือง มิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และ มิติเศรษฐกิจ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาชุมชนสังคมที่เท่าเทียมกัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ที่ให้ความสำคัญในการเสริมสร้างและการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีทักษะความรู้ ความสามารถในการดำรงชีวิต การที่ชุมชนประกอบด้วยกลุ่มคนหลากหลายอยู่ร่วมกัน มีการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนไปในทิศทางเดียวกันจึงทำให้ชุมชนเกิดกระบวนการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนให้ชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

ผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง เป็นชื่อที่เรียกในงานวิจัยนี้ ผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงเดิมมีชื่อว่า “กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” หรือ เรียกชื่อย่อว่า “ผ.ร.ท.” อาศัยอยู่มากในหลายพื้นที่แถบภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คนส่วนใหญ่มองว่ากลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มแนวร่วมคอมมิวนิสต์ ในอดีตเมื่อปี พ.ศ. 2516 ประชาชนบางกลุ่มในชุมชนได้มีการตื่นตัวในด้านความคิดเกิดการต่อสู้ทางชนชั้น ระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมมาชีพ สร้างความแตกแยกและขัดแย้งระหว่างชนชั้นปกครองกับชนชั้นกรรมมาชีพ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2519 ทางภาครัฐได้ใช้ระบอบเผด็จการกับประชาชน เกิดการจับกุมและคุมขังประชาชนอย่างทารุณ แต่การต่อสู้ทางชนชั้นยังคงมีความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการรวมกลุ่มและเรียกตนเองว่า “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” หรือ “ทหารปลดแอกของประชาชน” โดยใช้วิธีการปลุกระดมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มวลชนทั้งประเทศได้มีความเข้าใจกับชนชั้นนายทุนขุนนาง ที่เอารัดเอาเปรียบประชาชนในด้านสังคมและวัฒนธรรม และในขณะนั้นนิสิตนักศึกษาได้แตกตื่นหนีเข้าป่าเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 รวมถึงประชาชนบางส่วนได้มีการตื่นตัวหนีเข้าป่าจับอาวุธเพื่อต่อสู้กับรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2522 ประเทศกัมพูชามีสงครามเกิดขึ้น ขณะนั้นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ปักหลักอาศัยอยู่ตามแนวเทือกเขาพนมดงรักโดยต่อสู้อย่างโดดเดี่ยว ขาดการช่วยเหลือจากพี่น้องในประเทศสังคมนิยม ต่อมาทางรัฐบาลได้มีนโยบาย 66/2523 ให้ประชาชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มพรรคคอมมิวนิสต์ได้ปลดอาวุธเพื่อกลับมาร่วมพัฒนาประเทศชาติ และปี พ.ศ. 2523 มีการช่วยเหลือประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ตามนโยบาย 66/2523 โดยรัฐจัดสรรที่ดินทำกิน 15 ไร่ ไร่ 5 ตัว ที่อยู่อาศัย 1 ไร่ พร้อมกับเงินค่าดำรงชีพ 100,000 บาท ให้ต่อคน ทางพรรคคอมมิวนิสต์จึงได้ยอมปลดอาวุธเพื่อเข้าร่วมพัฒนาชาติไทยกับทางภาครัฐตั้งแต่นั้นปี พ.ศ. 2522 จนถึงปี พ.ศ. 2526 และได้เดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อปฏิบัติตามนโยบาย 66/2523 ในปัจจุบันสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้กลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อประกอบอาชีพและอยู่อาศัยเหมือนประชาชนทั่วไป โดยทางรัฐบาลได้

ตั้งชื่อใหม่ให้ว่า “กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผ.ร.ท.)” ตามนโยบาย 66/2523 ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ในงานวิจัยนี้ได้เรียกชื่อกลุ่มนี้ว่า “ผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง”

ปัจจุบันกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงได้ร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาชาติไทย โดยเฉพาะจังหวัดศรีสะเกษมีกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง ประมาณ 2,725 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2561 กอ.รมน.จังหวัดศรีสะเกษ) ปัจจุบันกลุ่มนี้ได้รับการช่วยเหลือดูแลจากหน่วยงานความมั่นคงและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง (Internal Security Operations Command, 2018.) และส่วนใหญ่ได้อาศัยตามหมู่บ้านแนวชายแดน เพราะเป็นพื้นที่สงบและพบว่าจังหวัดศรีสะเกษเป็นพื้นที่ที่กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงอาศัยเพื่อเป็นแหล่งทำกินมากที่สุด โดยเฉพาะในหมู่บ้านตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ มีกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงอาศัยอยู่ประมาณ 400 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2561 กอ.รมน.จังหวัดศรีสะเกษ) ช่วงที่ผ่านมากลุ่มผู้เข้าร่วมพัฒนาความมั่นคงได้รับการช่วยเหลือในลักษณะการให้เงินจากหน่วยงานความมั่นคงเพื่อช่วยเหลือให้กลับเข้าสู่การเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติตามนโยบายของทางภาครัฐ 66/2523 แต่ปัจจุบันการช่วยเหลือได้ถูกปรับเปลี่ยนในรูปแบบของการจัดตั้งกลุ่มอาชีพเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วยกระบวนการกลุ่ม ซึ่งเริ่มขับเคลื่อนเมื่อปี พ.ศ. 2561 ลักษณะเด่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง คือ มีความสามัคคีในหมู่คณะมาก เชื่อฟังผู้นำ ร่วมมือร่วมใจ ดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง แต่ยังมีบางครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ลำบาก เมื่อมีการรวมพลังหรือการเรียกร้องในรูปแบบต่างๆ เมื่อชักจูงผู้นำได้สมาชิกกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงจะเข้าร่วมโดยทันทีแบบไม่มีเงื่อนไขใดๆ เพราะเชื่อใจและศรัทธาในตัวของผู้นำและยังมีความเชื่อว่าการรวมตัวกับกลุ่มจะทำให้ตนเองปลอดภัยและมีพลังต่อรอง ในระยะหลังหน่วยงานภาครัฐโดยการดูแลของหน่วยงานด้านความมั่นคงพยายามช่วยเหลือกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงโดยการพัฒนากระบวนการที่สนับสนุนปรับความคิดในรูปแบบที่หลากหลายเพื่อให้กลุ่มช่วยเหลือตนเองมากที่สุด รวมถึงการพัฒนาด้านอาชีพเพื่อให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น ลดความเหลื่อมล้ำที่แตกต่างจากคนในชุมชนสังคมที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง เพื่อให้ดำรงชีวิตอยู่ในชุมชนสังคมอย่างมีความสุขเหมือนประชาชนทั่วไป และยังเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนสังคมที่ตนเองดำรงอยู่ แต่เมื่อศึกษาในกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงเบื้องต้นพบว่ามี ความแตกต่าง รวมถึงความไม่เท่าเทียมกันซึ่งทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจในชุมชนสังคม และการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงยังขาดองค์ความรู้ ความเข้าใจเพื่อขับเคลื่อนกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตดีขึ้นและมีเศรษฐกิจครอบครัวที่ดีโดยการพึ่งพาตนเองภายใต้ชุมชนสังคมที่ตนและครอบครัวดำรงอยู่ การที่พวกเขามีพลังความสามัคคี เชื่อฟังผู้นำ ดำเนินกิจกรรมต่างๆอย่างต่อเนื่องและพร้อมเพียงกัน ดำรงชีวิตแบบพอเพียง ซึ่งเป็นพื้นฐานรวมพลังให้เกิดการมีส่วนร่วมและเป็นฐานการพัฒนาชุมชน

สังคมที่สำคัญอย่างยิ่ง รวมทั้งยังเป็นพลังในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้าไปสู่สังคมที่มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน โดยใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา

ดังนั้น งานวิจัยจึงได้ศึกษาการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยมีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ 2) ศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 3) พัฒนาการกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

2. วัตถุประสงค์งานวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาบริบท ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ

2.2 เพื่อศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

3. การทบทวนวรรณกรรม

3.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง ความร่วมมือเพื่อกระทำกิจกรรมที่เป็นนโยบายซึ่งกำหนดโดยรัฐบาล หรือกำหนดโดยความคิดเห็นของชุมชนซึ่งเป็นประโยชน์ต่อคนส่วนมาก โดยกิจกรรมดังกล่าว นั้น เป็นการร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมตัดสินใจร่วมกระทำซึ่งส่งผลให้ตนเอง ครอบครัว และชุมชน เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการรวมถึงการแก้ปัญหาของชุมชน จึงถือได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา และเพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในชุมชน กล่าวถึงลักษณะของกระบวนการการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมงานการวางแผน 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ 3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (King Prajadhipok's Institute, 2002)

3.2 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับกลุ่ม

กลุ่ม คือ การรวมตัวกันของบุคคลตั้งแต่ สองคน ขึ้นไป โดยมีวัตถุประสงค์ที่แน่ชัด และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตลอดจนมีบรรทัดฐาน ความสามัคคี การแสดงพฤติกรรมและโครงสร้างกลุ่มที่

ชัดเจน โดยผ่านรูปแบบของการรวมกลุ่ม ลักษณะกลุ่มที่พึ่งตนเอง และขั้นตอนการจัดตั้งและพัฒนากลุ่ม ประกอบด้วย 1) มีอุดมคติในการรวมกลุ่มร่วมกัน คือ มีความเชื่อ คุณค่า และบรรทัดฐานซึ่งจะนำไปสู่การกระทำร่วมกัน และ 2) มีสัมพันธภาพในกลุ่มอย่างอิสระ และการแสดงพฤติกรรม ของสมาชิกแต่ละคนมีอิทธิพลต่อกัน (Community Development Depart, 2017)

3.3 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

การพัฒนาชุมชน คือ การก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นกับชุมชน ไม่ว่าจะ เป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและการเมือง โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนมีความสามารถในการ แก้ปัญหาของเขาและชุมชนของเขาได้ด้วยตัวเอง หรือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงสิ่งใด สิ่งหนึ่งให้ดีขึ้น ทั้ง ทางด้านคุณภาพ ปริมาณ และสิ่งแวดล้อม ด้วยการวางแผนโครงการและดำเนินงานโดยมนุษย์ กลุ่มทาง สังคม หรือชุมชน อย่างเป็นระบบ เพื่อมุ่งหวังประโยชน์แก่ตัวของมนุษย์ด้วยกันเอง (Ponsri, S. 2004)

3.4 แนวคิดเกี่ยวกับการลดความเหลื่อมล้ำ

การลดความเหลื่อมล้ำ สำหรับประเทศไทยสามารถดำเนินนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำ ได้ดังนี้

1) การเสริมสร้างความแข็งแกร่งพื้นฐานให้ คริวเรือน เช่น 1) การเพิ่มอัตราการเข้าถึงข้อมูล ข่าวสารและแหล่งความรู้ (Access to Information & Knowledge) ให้กับครัวเรือนทั้งในเขตเมืองและ ชนบทผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านโอกาส ทั้งด้านการศึกษาและการหารายได้ ซึ่งจากข้อมูลล่าสุดพบว่าประชาชนในหลายพื้นที่ยังไม่สามารถเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต 2) การปรับปรุง คุณภาพการเรียนการสอน ในสถานศึกษา (Quality of Education) ที่ควรดำเนินการ ให้สอดคล้องกันใน ทุกพื้นที่และทุกระดับชั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ซึ่งการลงทุนใน digital infrastructure น่าจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้ระดับหนึ่ง รวมถึงอาจพิจารณาอุดหนุนอุปกรณ์ hardware สำหรับการศึกษา พร้อมบริการอินเทอร์เน็ต เฉพาะกับครัวเรือนที่มีรายได้น้อย โดยอาจคัดกรองและรับรองกลุ่มที่ควรได้รับการ อุดหนุนผ่านคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้ที่เข้าใจปัญหาระดับท้องถิ่น เช่น ครูหรือผู้บริหารในพื้นที่

2) การสร้างโอกาสในการหารายได้และเพิ่มความก้าวหน้าในอาชีพให้กับลูกจ้าง เช่น 1) การเพิ่ม โอกาสในการหางานทำ (Job Opportunities) อาทิสร้างระบบเก็บข้อมูลแรงงานและติดตามสถานการณ์ จ้างงานไว้รองรับการหางานทำการเปลี่ยนงาน และการสร้าง Platform ช่วยหางานขายสินค้าและ/ บริการทั้งในระบบและนอกระบบที่เอื้อต่อการหารายได้ เสริมในระดับชุมชน เพื่อให้ครัวเรือนมีรายได้จาก หลายแหล่งซึ่งจะช่วยเป็นเกราะอีกชั้นในการลดทอนผลกระทบจาก Shocks ที่เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ 2) การสร้างแรงจูงใจหรือให้รางวัล (Incentives & Rewards) ที่สอดคล้องกับแนวคิด upskill/reskill โดยนายจ้างต้องชี้ให้ลูกจ้างเห็นว่าทักษะใหม่ ๆ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการทำงานได้จริง และ สนับสนุนการเรียนรู้ทักษะที่ทั้งตรงกับความต้องการขององค์กรและเป็นประโยชน์ต่อความก้าวหน้าใน

เส้นทางอาชีพของตัวลูกจ้างด้วย เช่น การส่งแรงงานที่มีฝีมือไปอบรมทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ เพื่อให้สามารถสื่อสารกับวิศวกรชาวต่างชาติที่เข้ามาถ่ายทอดเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้

3) การเสริมประสิทธิภาพการจัดสรรรายได้และเงินออม เช่น การปฏิรูปโครงสร้างการจัดเก็บภาษี (Tax Reform) โดยเรียกเก็บภาษีที่ดินและมรดกในอัตราที่สูงขึ้น รวมทั้งขยายฐานภาษีด้วยการสร้างแรงจูงใจให้เข้าสู่ระบบภาษีได้มากขึ้น เพื่อให้ภาครัฐมีรายได้เพียงพอสำหรับรายจ่าย โดยเฉพาะรายจ่ายลงทุนในทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่จะช่วยให้ครัวเรือนกลุ่มรายได้น้อยสามารถสร้างรายได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาสวัสดิการจากภาครัฐในระยะยาว (Ranapap, 2021)

3.5 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดเป้าหมายยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาประเทศในระยะ 5 ปี ซึ่งจะเป็นแผนที่มีความสำคัญในการวางรากฐานการพัฒนาประเทศไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่เป็นกรอบการพัฒนาประเทศในระยะยาว รัฐบาลมีนโยบายในการสร้างความมั่นคงและเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งเร่งสร้างสังคมที่มีคุณภาพ โดยการขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ที่มีต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ตลอดจนการวางแผนการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ในระยะยาว ครอบคลุมถึงการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างความมั่นคง มั่งคั่งทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เป็นสิ่งสำคัญที่ประเทศจะต้องมีทิศทางและเป้าหมายการพัฒนาระยะยาวที่ชัดเจน โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมมือกันอย่างเข้มแข็ง เพื่อผลักดันให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับการปฏิรูปประเทศที่มุ่งสู่ความ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ในอนาคต เน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคนทุกวัยให้เป็น คนดี คนเก่ง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ต่อเนื่องจากแผนพัฒนาฯ ฉบับก่อนหน้า เพื่อให้การพัฒนาในทุกมิติมีการบูรณาการบนทางสายกลาง มีความพอประมาณ มีเหตุผล รวมถึงมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี สอดคล้องกับภูมิสังคม การพัฒนาทุกด้าน มีดุลยภาพ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม และระบบนิเวศน์ มีความสอดคล้องกัน และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยการพัฒนาในมิติหนึ่งต้องไม่ส่งผลกระทบต่อมิติอื่น ๆ รวมทั้งต้องมุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” สร้างความมั่นคงของชาติ พัฒนาคนทุกวัยให้เป็น คนดี คนเก่ง มีศักยภาพ และความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทั้งในภาคการผลิตและภาคบริการเพื่อสร้างความเข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวมนำไปสู่การสร้างสังคมที่พึงปรารถนา รวมถึงมีจิตอนุรักษ์ รักษา ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องและเหมาะสม (Audomtanateera, 2019)

4. วิธีการวิจัย

4.1 กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก กำหนดพื้นที่แบบเจาะจง

4.1.1) กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ ในพื้นที่ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 400 คน

4.1.2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ แบ่งเป็นกลุ่มในการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ดังนี้

1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย กลุ่มผู้เข้าร่วมพัฒนาความมั่นคง บ้านกันทรอมใต้ ตำบลกันทรอม อำเภอขุนหาญ จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 100 คน เลือกแบบเจาะจง โดยการรับรองเป็นผู้เข้าร่วมพัฒนาความมั่นคงจากหัวหน้ากลุ่มและมีบัญชีรายชื่อที่ได้รับการรับรองจากหน่วยงานกองกำลังรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดศรีสะเกษ (กอ.รมน.จว.ศก)

2) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในการสนทนากลุ่ม จำนวน 15 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ตัวแทนผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชนท้องถิ่น จำนวน 3 คน ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน ได้แก่ ตัวแทนจาก กอ.รมน.จว. ศก จำนวน 3 คน ตัวแทนจากหน่วยงานอำเภอขุนหาญ จำนวน 1 คน และตัวแทนจากหน่วยงานเทศบาลตำบลกันทรอม จำนวน 1 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแนวทางการสนทนากลุ่ม

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

4.3.1) การศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรมจากเอกสาร ประกอบด้วย หนังสือ ตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ รายงานทางวิชาการ วารสาร จดหมายเหตุ บันทึกประวัติของชุมชน และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง

4.3.2) การศึกษาภาคสนาม ประกอบด้วย

1) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อเก็บข้อมูลบริบททั่วไปของชุมชนและกลุ่มผู้เข้าร่วมพัฒนาความมั่นคงตามแนวชายแดน

2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญตามประเด็นวัตถุประสงค์ที่ 1 และ วัตถุประสงค์ที่ 2

3) การสนทนากลุ่ม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บข้อมูลในวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และบูรณาการความรู้ พร้อมตรวจสอบความถูกต้องโดยการคืนข้อมูลให้กับผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญในพื้นที่วิจัย และเทียบเคียงกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.4 การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลโดยจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษาและตีความเนื้อหา โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา คือ การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูลบริบท ปัญหา ความต้องการ แนวทางการพัฒนา กระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชน และการพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามหลักวิจัยเชิงคุณภาพ มีการตรวจสอบข้อมูลโดยเทคนิคสามเส้าเพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือ และทำการวิเคราะห์ตีความเชื่อมโยงความสอดคล้องของเนื้อหาyddตรรกะเทียบเคียงกับแนวคิด ทฤษฎีควบคู่กับบริบท และนำเสนอผลการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

5.1 บริบท ปัญหา ความต้องการ และแนวทางการพัฒนากลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า บริบทกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง อพยพมาจากตะเปียงกันตรวมเข้ามาตั้งที่อยู่อาศัยที่บ้านเบง ทางทิศตะวันออกของบ้านกันทรอมใต้ในปัจจุบัน ประมาณ 80 ปี ได้มีโรคระบาดเกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านล้มตายเป็นจำนวนมากชาวบ้านเกิดความหวาดกลัวมาก และมีปัญหาเรื่องน้ำดื่ม น้ำใช้ไม่เพียงพอต่อความต้องการของชาวบ้าน จึงได้ย้ายจากบ้านเบงมาอยู่กับบ้านกันทรอมหรือบ้านกันทรอมในปัจจุบัน เมื่อปี พ.ศ. 2516 มีการตื่นตัวด้านความคิดในการต่อสู้ทางชนชั้นระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมชีพ จนถึง พ.ศ. 2519 ทางภาครัฐได้ใช้ระบอบเผด็จการกับประชาชนโดยจับกุม และคุมขังประชาชนอย่างโหดร้ายทารุณ การต่อสู้ทางชนชั้นมีการต่อสู้อย่างรุนแรง และเรียกตนเองว่า “พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” หรือ “ทหารปลดแอกของประชาชน” มีการปลุกระดมประชาชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมกับในขณะนั้นนิสิตนักศึกษาได้หนีเข้าป่าเมื่อวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ. 2519 แดกตื่นหนีเข้าป่ามาทางบ้านกันทรอม พร้อมกับชาวบ้านกันทรอมมีการตื่นตัวได้หลังไหลเข้าป่าจับอาวุธต่อสู้กับรัฐบาล ปี พ.ศ. 2522 ประเทศกัมพูชามีสงครามเกิดขึ้นและขณะนั้นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ปักหลักอยู่ตามแนวเทือกเขาพนมดงรักต่อสู้อย่างโดดเดี่ยวขาดการช่วยเหลือจากพี่น้องประเทศสังคมนิยม พร้อมกับทางรัฐบาลได้มีนโยบาย 66/2523 ให้วางอาวุธเพื่อให้มาพัฒนาประเทศชาติ ในปี พ.ศ. 2523 โดยมีการช่วยเหลือตามนโยบาย 66/2523 มีที่ดินทำกิน 15 ไร่ วัว 5 ตัว ที่อยู่อาศัย 1 ไร่ พร้อมกับเงินค่าดำรงชีพ 100,000 บาท ต่อคน ทางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจึงได้ยอมวางอาวุธเพื่อร่วมพัฒนาชาติไทย เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2522 จนถึงปี พ.ศ. 2526 และเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมของตนเพื่อปฏิบัติตามนโยบาย 66/2523 ในปัจจุบันพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้กลับภูมิลำเนาเดิมเพื่อประกอบอาชีพและดำรงอยู่เหมือนประชาชนทั่วไป โดยทางรัฐบาลได้ตั้งชื่อให้ว่า

“กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผ.ร.ท.)” ตามนโยบาย 66/2523 ในสมัยพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี จากที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นประวัติศาสตร์การต่อสู้ของบ้านกันทรอมกับภาครัฐในเรื่องของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผ.ร.ท.) ที่ทวงพันธะสัญญาจากรัฐบาลที่ให้ไว้ ซึ่งยังไม่ได้ได้รับความช่วยเหลือแต่ประการใด โดยเริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2549 และกรณีการทวงสิทธิ์ที่ดินทำกินจากรัฐบาลรับปากที่จะชดเชยให้จากกรณีการสร้างอ่างเก็บน้ำห้วยตาจู จากปัญหาของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ เพื่อแก้ปัญหาตามนโยบาย 66/23 ให้กับผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นรายบุคคลในสมัย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีการมอบเงินช่วยเหลือให้กับ ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยเป็นรายบุคคล รายละ 125,000 บาท นั้น กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจังหวัดศรีสะเกษไม่มีบุคคลใดได้รับเงินช่วยเหลือดังกล่าว เนื่องจากในขณะนั้นยังไม่มีแกนนำหรือตัวแทนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในพื้นที่ และในช่วงระยะเวลาต่อมาทางกลุ่มฯ ได้มีข้อเรียกร้องเพื่อให้ช่วยเหลือจากทางรัฐบาลของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งรัฐบาลได้ยุติการช่วยเหลือผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในพื้นที่เป็นรายบุคคล ทางจังหวัดศรีสะเกษได้ให้การช่วยเหลือในลักษณะเป็นกลุ่ม ในปี พ.ศ. 2552 กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ได้เคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือตลอดมาจนกระทั่งรัฐบาลได้มีนโยบายช่วยเหลือผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย โดยมอบให้ กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดศรีสะเกษ (กอ.รมน.จว.ศก) เป็นผู้ดำเนินการคัดกรอง และ ปี พ.ศ. 2554 ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยจังหวัดศรีสะเกษได้รับการช่วยเหลือ ได้ผ่านการคัดกรองและได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาล ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ ปี พ.ศ. 2561 ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ได้ถูกเรียกชื่อใหม่ คือ “กลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อน” โดยรัฐบาลมีการปรับเปลี่ยนวิธีการช่วยเหลือ ในรูปแบบการรวมตัวเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนตามเงื่อนไขใหม่ของรัฐบาลที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยรายบุคคล แต่จะให้ความช่วยเหลือในรูปแบบกลุ่มแทน

ปัญหาของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า ปัญหาขาดที่ดินทำกินและขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินทำกิน ปัญหาหนี้สิน ปัญหาด้านเศรษฐกิจราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำ และปัญหาคนว่างงาน

ความต้องการของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า

- 1) ต้องการให้ส่งเสริมกลุ่มอาชีพ
- 2) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือเรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ทำกิน
- 3) ต้องการให้รับประกันราคายางพาราและข้าวให้ราคาสูงขึ้น
- 4) ต้องการให้หน่วยงานธนาคารที่เกษตรกรไปกู้เงินลดอัตราดอกเบี้ย
- 5) ต้องการระบบโครงสร้างพื้นฐานถนนและไฟฟ้าครัวเรือนและการเกษตร
- 6) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐช่วยเหลือให้รวดเร็วทั่วถึงเมื่อเกิดภัยธรรมชาติในพื้นที่
- 7) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือจัดการเรื่องระบบน้ำในพื้นที่แห้งแล้ง
- 8) ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของ

สถาบันครอบครัว และ 9) ต้องการให้มีการส่งเสริมอบรมให้ความรู้แก่เยาวชนเกิดความเข้าใจทางการศึกษาและด้านอาชีพ

แนวทางการพัฒนาผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เสนอแนวทาง 8 ประเด็น ได้แก่ 1) ฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับอาชีพหลักและอาชีพเสริมให้คนในชุมชน 2) อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเรื่องวิธีการลดหนี้สิน 3) รวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตร 4) ประหยัดตอต่ออมปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้กินเองและแบ่งขายแบบพึ่งตนเอง 5) จัดหาพื้นที่และเอกสารสิทธิ์ที่ทำกินให้กับชาวบ้านและจัดหาบุคลากรมาให้ความรู้ 6) จัดสวัสดิการสินค้าราคาต้นทุนให้ประชาชนในพื้นที่ 7) ส่งเสริมให้ปลูกพืชหมุนเวียนที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อเพิ่มรายได้ 8) ส่งเสริมสร้างความรักเข้าใจความอบอุ่นในครอบครัว และ 9) ส่งเสริมเยาวชนเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้น

5.2 กระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า แนวคิดเพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง ประกอบด้วย 1) แนวคิดผู้นำ คือ ผู้นำทางความคิดและการกระทำ โดยจะเชื่อมั่นในตัวผู้นำเพื่อให้นำทางความคิดนำทางการทำกิจกรรมต่าง ๆ 2) แนวคิดการมีส่วนร่วมในรูปแบบของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง ประกอบด้วย 2.1) เพื่อน (สหาย)ร่วมอุดมการณ์ 2.2) เพื่อน(สหาย)ร่วมลงมือปฏิบัติ 2.3) เพื่อน(สหาย)ร่วมรับประโยชน์ 2.4) เพื่อน(สหาย)ร่วมแก้ไข ปัญหา และ 3) แนวคิดความเชื่อบนวิถีร่วมเป็นร่วมตาย มีอุดมการณ์แนวคิดที่เหมือนกันและเป็นการรวมกลุ่มที่เหนียวแน่นมากกว่ากลุ่มอื่น

กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยงานวิจัยนำกิจกรรมกลุ่มอาชีพการเพาะเห็ดมาเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนพัฒนาการมีส่วนร่วมในชุมชน ประกอบด้วย 1) การปรับกระบวนการทางความคิด 2) ระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหา 3) นำพาสู่การปฏิบัติ 4) ประเมินสู่ความสำเร็จ และ 5) ผลประโยชน์พร้อมแบ่งปัน โดยลักษณะเด่นของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงเป็นกลุ่มที่เหนียวแน่น

การเปรียบเทียบก่อนและหลังของการมีส่วนร่วมในชุมชน การวิจัยได้ทำการเปรียบเทียบก่อนและหลังของการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อนำมาเทียบเคียงว่า “การมีส่วนร่วม” เกี่ยวข้องกับการลด “ความเหลื่อมล้ำ” นั้น มีการเปลี่ยนแปลงด้าน “ความเหลื่อมล้ำด้านสังคมและด้านรายได้ เศรษฐกิจ” ของกลุ่มมาก รวมถึงทำให้ลดความเป็นตัวตนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง สมาชิกของกลุ่มคือประชาชนคนหนึ่งที่ต้องร่วมและได้รับการพัฒนาในทุกกิจกรรมที่จัดขึ้นในชุมชนเพราะพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง

การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้พัฒนาความมั่นคงชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้ 2) การประกอบอาชีพที่มั่นคงและสร้างรายได้ 3) สร้างความเท่าเทียมพัฒนาทั้งในกลุ่มและการดำรงอยู่ในชุมชนอย่างไม่แบ่งแยก 4) การสื่อสารที่เข้าใจและทั่วถึง 5) การรวมกลุ่มที่เกิดจากความต้องการของคนในชุมชน และ 6) ชุมชนเป็นฐานในการพัฒนา

6. บทสรุป

กลุ่มผู้พัฒนาความมั่นคงหรือชื่อเดิมที่หน่วยงานภาครัฐ เรียกว่า “กลุ่มผู้พัฒนาชาติไทย” หรือในปัจจุบันเรียกชื่อว่า “กลุ่มผู้ได้รับความเดือดร้อน” เป็นกลุ่มที่มีความสามัคคีมากในการร่วมกิจกรรม โดยมีผู้นำเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนกลุ่ม และพบว่าถ้าผู้นำมีวิสัยทัศน์กลุ่มจะเกิดการพัฒนาตามไปด้วย สอดคล้องกับ Sujarittanarak, W, et al.(2017) ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทหลักในการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ให้มีความสำคัญกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการเปิดเวทีการเรียนรู้ให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสร่วมคิด วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสถานการณ์จริงของชุมชน รวมทั้งประเด็นองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน และสอดคล้องกับ Siaothon, T. (2010) ว่า ถ้าผู้นำหมู่บ้านไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง รวมทั้งเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐไม่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินโครงการอย่างจริงจัง การดำเนินการในการพัฒนากลุ่มก็จะไม่ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับ Yokjinda, W. (2014) ว่า โครงการพัฒนาชุมชน ประชาชนทุกคนควรมีโอกาสออกมาร่วมกันดำเนินงานให้มากที่สุด ในปัจจุบันนี้การเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้พัฒนาความมั่นคงเข้าร่วมพัฒนากับชุมชนยังมีน้อย พบส่วนใหญ่เป็นการรวมกลุ่มของสมาชิกด้วยกันเอง เรียกได้ว่าการเข้าถึงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนยังคงขาดโอกาส ซึ่งมีเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องหลายประการ ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐที่เข้าไปพัฒนาผู้พัฒนาความมั่นคงจะจัดดำเนินโครงการหรือกิจกรรมให้เฉพาะกลุ่มผู้พัฒนาความมั่นคงเท่านั้น หน่วยงานท้องถิ่นในพื้นที่ขาดการจัดกิจกรรมสานความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องและใกล้ชิด รวมถึงขาดความใส่ใจในการแก้ปัญหาของกลุ่มและประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจังและต่อเนื่อง การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ของกลุ่มหรือบางครั้งหน่วยงานในพื้นที่มองข้ามการพัฒนาผู้พัฒนาความมั่นคงเพราะมีหน่วยงานกองกำลังรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดศรีสะเกษเป็นผู้ประสานงานและบูรณาการการพัฒนาผู้พัฒนาความมั่นคงร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ จึงมองว่ากลุ่มได้รับโอกาสอย่างเต็มที่ในการพัฒนา ทำให้ภาพของการพัฒนาร่วมกันระหว่างประชาชนในพื้นที่กับกลุ่มผู้พัฒนาความมั่นคงซึ่งเป็นประชาชนในชุมชนพื้นที่เดียวกันมีการรวมกลุ่มพัฒนาน้อยมาก ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มในพื้นที่ดังกล่าว และพบว่าเมื่อเกิดการรวมกลุ่มของผู้พัฒนาความมั่นคงจะมีอำนาจในการต่อรองมากกว่าประชาชนทั่วไปที่อยู่ในชุมชนพื้นที่ จึงทำให้เกิดการแยกส่วนของการพัฒนาและไม่มีหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาร่วมพัฒนาให้เกิดความมั่นคงในคุณภาพชีวิตของกลุ่มและประชาชนในชุมชนพื้นที่อย่างต่อเนื่อง จึงเป็นอุปสรรคในการพัฒนาชุมชนพื้นที่ตามแนวชายแดน และยัง

พบว่าปัญหาในการพัฒนาผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงที่สำคัญ คือ ปัญหาที่ดินทำกินไม่มีเอกสารสิทธิ์ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ สปก. 4-01 ที่มีการสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ที่มีการบุกรุกกลางป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ทำกิน เนื่องจากจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นตามวันเวลา พื้นที่ในการทำกินไม่เพียงพอต่อจำนวนประชากร จึงทำให้มีการบุกรุกพื้นที่ดังกล่าวเพื่อใช้ประกอบอาชีพ เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง ชุมชนตามแนวชายแดนจังหวัดศรีสะเกษเพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า “การมีส่วนร่วม” เกี่ยวข้องกับการลด “ความเหลื่อมล้ำ” ของกลุ่มมากเพราะทำให้ลดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง ทำให้สมาชิกของกลุ่มคือประชาชนคนหนึ่งที่ต้องร่วมและได้รับการพัฒนาในทุกกิจกรรมของชุมชนพื้นที่เพราะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนที่จะทำให้เกิดความเข้มแข็ง แต่ความเป็นจริงยังมีส่วนร่วมกับสมาชิกในชุมชนน้อยมาก จึงมีความรู้สึกของการแบ่งส่วนในการพัฒนา และการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาที่มีความสำคัญมากที่จะทำให้สมาชิกของชุมชนมีเป้าหมายเดียวกัน โดยใช้กระบวนการกลุ่มเพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในชุมชนของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงในชุมชนมี 5 กระบวนการ ได้แก่ 1) การปรับกระบวนการทางความคิด 2) นำไปสู่การปฏิบัติ 3) ประเมินสู่ความสำเร็จ 4) ระดมสมองเพื่อแก้ไขปัญหา และ 5) ผลประโยชน์พร้อมแบ่งปัน ทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพชีวิตที่ดี เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ Sujarittanarak, W, et al.(2017) ได้ศึกษารูปแบบการใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาทุนทางสังคมมีหลายด้านด้วยกัน ได้แก่ ด้านการถ่ายทอดความรู้การส่งเสริมกระบวนการถ่ายทอดความรู้และการเรียนรู้การพัฒนาทุนทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งคือการใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา ควรให้ความสำคัญกับวิธีการและกระบวนการเรียนรู้ โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม และกระบวนการเรียนรู้ของชุมชนในรูปของกระบวนการกลุ่ม ที่เกิดจากการพูดคุยหรือเวทีแลกเปลี่ยนของสมาชิกในชุมชนซึ่งอาจเกิดจากปัญหาและความสนใจของสมาชิกในชุมชน การพัฒนาความรู้ของคนในชุมชนต้องเกิดจากการเรียนรู้ของชุมชน การสร้างจิตสำนึกร่วมกันในการทำงานภายในชุมชนโดยกำหนดเป้าหมายคือสมาชิกและชุมชนมีความเข้มแข็ง ประชาชนมีรายได้ มีอาชีพที่มั่นคง สอดคล้องกับ Seanphuwa, E. (2013) ได้ให้ความหมายของการทำงานร่วมกันโดยมี จิตสำนึกถึงส่วนรวมร่วมกัน ประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ ประการที่ 1 การใส่ใจที่จะเข้าร่วมและเป็นส่วนหนึ่งในกิจกรรมของชุมชนทุกกิจกรรมด้วยความเต็มใจ เสียสละ ไม่หวังในสิ่งตอบแทน เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีภายในชุมชน ประการที่ 2 การแบ่งปันอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาช่วยเหลือกันและกันดูแลร่วมแรงร่วมใจและร่วมมือในกิจกรรมของส่วนรวมในชุมชนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และประการที่ 3 การมีจิตสำนึกตระหนักในเรื่องของส่วนรวม ด้วยความเต็มใจและสมัครใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนสังคมที่ดี และทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาในชุมชนของตน และการพัฒนาองค์ความรู้ของกลุ่มควรดูสถานการณ์ความเป็นจริงและความต้องการของกลุ่มและชุมชนเป็นหลัก วิธีการและกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ควรมีการสร้างเครือข่ายทั้งในและภายนอกชุมชน โดยสมาชิกของชุมชนมาร่วมมือกันในการพัฒนา ไม่ใช่ตัวของประชาชนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือกิจกรรมเพียงลำพัง แต่การประสานสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ระหว่างชุมชนเป็นการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิด

กระบวนการเรียนรู้ที่รอบด้านมากยิ่งขึ้น ในส่วนของผู้นำมีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ผู้นำเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชนได้มีโอกาสร่วมคิด ค้นหาปัญหา ความต้องการที่สมาชิกในชุมชนสนใจร่วมกัน รวมทั้งค้นหาองค์ความรู้ดั้งเดิมของคนในชุมชนเพื่อนำมาปรับประยุกต์และต่อยอดให้ฐานการพัฒนาโดยชุมชนเกิดความยั่งยืนและมั่นคง รวมทั้งผู้นำจึงมีบทบาทสำคัญในการที่กระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนมีจิตสำนึกในการพึ่งพาตนเองโดยกระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำโดยใช้ชุมชนเป็นฐานการพัฒนา สอดคล้องกับ Sangsuwan, A. (2015) กล่าวว่า ความไม่เท่าเทียมกันในโอกาสของประชาชนในสังคมไทยยังไม่เท่าเทียมกัน เป็นการสะท้อนถึงปัญหาที่เป็นโครงสร้างในสังคม ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนจากความไม่เท่าเทียมของการเติบโตทางเศรษฐกิจและความแตกต่างของการเป็นเจ้าของทรัพยากร ส่งผลต่อรายได้ที่แตกต่างกันมากระหว่างกลุ่มคนในสังคม อันสะท้อนถึงความไม่เท่าเทียมของโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรและสิทธิพื้นฐาน รวมทั้งความไม่เป็นธรรมด้านอำนาจการต่อรอง ทั้งความเหลื่อมล้ำด้านความมั่นคงและรายได้การพัฒนาที่มีลักษณะของความไม่สมดุลส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระจายไปไม่ถึงถึงทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มบุคคล ความเหลื่อมล้ำด้านการกระจายโอกาส การเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและการบริการสาธารณะที่มีคุณภาพ ทั้งด้านการศึกษา การเข้าถึงสวัสดิการสังคม และการเข้าถึงแหล่งทุนและปัจจัยการผลิต การแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องกำหนดกลไกเครื่องมือที่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายบริบทของพื้นที่ และต้องให้ประชาชนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารจัดการ ปัญหา ความต้องการ จึงจะสามารถลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรม และเพิ่มความเท่าเทียมของโอกาสได้อย่างยั่งยืน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แบ่งเป็นการแก้ปัญหาโดยหน่วยงานรัฐ และการแก้ปัญหาโดยชุมชนหรือประชาชน

หน่วยงานรัฐ

1) ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาอาชีพ ควรเข้าไปเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคง ที่เกิดจากความต้องการของกลุ่ม โดยใช้กระบวนการพัฒนาร่วมกับประชาชนในพื้นที่ชุมชนอย่างจริงจังและต่อเนื่องเพื่อเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกในชุมชนร่วมพัฒนาชุมชนตนเองให้มีความเข้มแข็งมั่นคงอย่างยั่งยืนในรูปแบบของการใช้ชุมชนเป็นฐาน

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรแก้ไขปัญหของชุมชนให้ถูกต้องตามข้อมูลความเป็นจริงและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ชุมชนตามแนวชายแดน

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยสำรวจปัญหาของประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและหาแนวทางแก้ไขปัญหาาร่วมกันระหว่างประชาชนและหน่วยภาครัฐทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่มีความชัดเจนและรวดเร็ว

4) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือแก้ปัญหาเรื่องน้ำ ทั้งน้ำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และน้ำเพื่อการเกษตรให้กับประชาชนในพื้นที่ตามแนวชายแดนที่ศึกษาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ซึ่งเป็นพื้นที่น้ำแล้งซ้ำซากและเป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ควรเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาว

5) หน่วยงานภาครัฐควรมีการพัฒนาาระบบโครงสร้างพื้นฐานในชุมชน ได้แก่ ถนน น้ำประปา ไฟฟ้าเพื่อการเกษตร ของชุมชนตามแนวชายแดนที่ศึกษาและพื้นที่ใกล้เคียง เพื่ออำนวยความสะดวกในวิถีชีวิต รวมถึงอาชีพ และเอื้อต่อการพัฒนาด้านอื่น ๆ

6) หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ท้องถิ่น ควรเข้าไปดูแลประชาชนในชุมชนให้มากขึ้น โดยผ่านการสนับสนุนกิจกรรมหรือโครงการที่สอดคล้องกับปัญหาหรือความต้องการของประชาชนที่เป็นจริง นอกเหนือจากหน่วยงานกองกำลังรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดศรีสะเกษดำเนินการและบูรณาการ

7) หน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ควรมีการสื่อสารระหว่างรัฐกับชุมชนให้เกิดความชัดเจนและมากขึ้น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานพัฒนาด้านอาชีพและอื่น ๆ

ชุมชนหรือประชาชน

1) ชุมชนควรมีการจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประชาชนในชุมชนตามแนวชายแดนในพื้นที่เพื่อเป็นการสร้างความสามัคคีระชับความสัมพันธ์ที่ดีของชุมชนตามแนวชายแดน

2) ชุมชนควรมีการสื่อสารระหว่างคนในชุมชนด้วยกันให้มากกว่าที่เป็นอยู่ รวมถึงการสื่อสารระหว่างของชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานพัฒนาด้านอาชีพและอื่นๆ เพื่อให้เข้าใจสื่อสารที่ตรงกัน และขับเคลื่อนการพัฒนาไปด้วยกัน ซึ่งจะเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่เป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาลดความเหลื่อมล้ำทางด้านสังคมและเหลื่อมล้ำทางด้านเศรษฐกิจนี้ได้

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อดำเนินการวิจัยต่อยอด

1) ควรศึกษาความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนตามแนวชายแดนที่มีกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงอยู่อาศัยร่วมกับประชาชนในชุมชนหรือชุมชนใกล้เคียงเพื่อพัฒนาประชาชนให้เกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิต มีรายได้สร้างคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน เพื่อให้เป็นรัฐชุมชนตามแนวชายแดน และเป็นส่วนหนึ่งของความมั่นคงในประเทศ

2) ควรศึกษาการสร้างอาชีพด้วยกระบวนการที่มั่นคงให้กับประชาชนตามแนวชายแดนเพื่อเป็นฐานการพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน ท้องถิ่นและประเทศตามแนวชายแดน

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางหรือวิธีการแก้ปัญหาเอกสารสิทธิ์ที่ดินทำกินของประชาชนตามแนวชายแดนเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิต

4) ควรศึกษารูปแบบการรวมกลุ่มของผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงตามแนวชายแดน เพื่อเป็นแนวทางหรือวิธีการในการพัฒนากลุ่มผู้ร่วมพัฒนาความมั่นคงและกลุ่มอื่นๆในลักษณะเหมือนหรือใกล้เคียงกัน

เอกสารอ้างอิง

- Community Development Depart (2017). *Empowerment in workshop documents*. (In Thai). Bangkok: Community Development Department.
- Internal Security Operations Command. (2018). *The group activity report of Thai National Development Cooperators*. (In Thai). Internal Security Operations Command Sisaket Province.
- Audomtanateer, K. (2019). *Summary of The Twelfth national Economic and Social Development Council Plan*. (In Thai). Retrieved from <https://www.iok2u.com/index.php/article/logistics-supply-chain/352-12-2560-2564>
- King Prajadhipok's Institute (2002). *The Development of Indicator for measuring good governance*. (In Thai). Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Ponsri, S. (2004). *Theory and Principle of Community Development*. 5th ed. Bangkok: Indian store.
- Ranapap, P. (2021). *Reduce inequality Leading Thailand to Sustainable Growth*. Retrieved from https://www.pier.or.th/wp-content/uploads/2021/03/aBRIDGEd_2021_006.pdf
- Sangsuwan, A. (2015). *Inequality*. (In Thai). Bangkok: Institute of Academic Affair, The Secretariat of The House of Representatives.
- Seanphuwa, E. (2013). *Social Mind of the Community Leaders of Khoon Sub-district Municipality, Rasisalai District, Sisaket Province*. (In Thai). Department of Arts and Sciences, Sisaket Rajabhat University.
- Siaothong, T. (2010). *People's Participation in the Local – Village Level Administration: A Case Study of Takbai District, Narathiwat Province*. (In Thai). Bangkok: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Sujarittanarak, W, et al. (2017). Social Capital Community Based Development in Social: Case study of central area. (In Thai). *Pathumthani University Academic Journal*, 9(2).
- Yokjinda, W. (2014). *Public participation in community development of thung krang village, tambon thapsai, amphoe pong nam ron, Chanthaburi province* (Master's Thesis). (In Thai). Burapha University, Chonburi.